

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Halla Aurél*

Cím: *Ipari szabadság*

Forrás: *Pest*

Hsp (Hely) *1942. IV. 14* (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy *384*

Hely

Idő *"1942"*

Személy

Helyszám

IPARI SZABADSÁG

Irta: *Halla Aurél*

A tizenkét pontnak, melyet a márciusi ifjak a magyar nemzet kívánságaiént és a szabadsajtó első terméke gyanánt szétszórtak a pesti tüntető polgárság között, van egy érdekes jellegzetessége: *alig van benne közgazdasági vonatkozás.* A 6. pont közteherviselést követel, a 7. az úrbéri terhek megszüntetését, a 9. pont nemzeti bankot; ennyi az egész. Kétségtelen, hogy ezek a követelések is nagyvonalúak. A vajúdo kor óriási közgazdasági problémái mellett azonban, aminőket például *Széchenyi* művelben észlelhetünk, teljesen eltörpülnek. Ami a márciusi ifjak tizenkét pontjában foglaltatik: a szabadsajtó, a felelős minisztérium, az évenkénti országgyűlés és a többi pont egészen az akkor különálló Erdéllyel való egyesülésig, az mind politikum, s a magyar állam Ausztriától való függetlenítésének minél hatékonyabb biztosítását célozta. Amiket ezen fölül törvénybe iktatott a Pozsonyban székelő országgyűlés, mint például az ősiség máról holnapra való megszüntetését; vagy amiket a szabadságharc bukása után az abszolutizmus rombolt le hasonló gyorsasággal, mint például egyebek közt a *céheket*; ez volt az igazi, mondhatnók erőszakos és romboló forradalmi esemény. *Petőfiék* minden más látszat ellenére sem voltak forradalmárok, hanem szabadságharcosok.

Lényegesen radikálisabb volt *Szat-*

már vármegye tizenkét nemzeti pontja, melyet a megye hat évvel korábban, éppen száz esztendeje, 1842 február havi közgyűlésén fogadott el. Ez a tizenkét pont szolgált az 1848-at megelőző közeleti küzdelmek egyik alapjául s mingyárt a magyar nemzet egyik leglényegesebb intézménye, az ötszáz éven át érvényben volt ősiség eltörlésének követelésével kezdődik. Ime a szatmári tizenkét pont: 1. Az ősiség eltörlése. 2. Hiteltörvények, telek- és adóssághólv, valamint egy földhitelintézet szervezése. 3. Minden jobbágyföld kötelező örök megváltása. 4. A kereskedelmi ügyek javítása, a *céhek eltörlése* és az egyedáruságok megszüntetése. 5. A birtok- és hivatal-képesség kiterjesztése minden lakosra. 6. Az adófizetés köteletségének kiterjesztése a főpapokra, urakra és nemesekre. 7. Népnevelés. 8. Sajószabadság. 9. A városok felszabadítása és rendezése. 10. Új polgári és büntető-törvénykönyv szerkesztése és esküdt-székek szervezése. 11. A közigazgatás elvlasztása az igazságszolgáltatástól. 12. Népképviselő.

Ha ezt a szatmári tizenkét pontot összehasonlítjuk a márciusi ifjak pontjaival, azt észleljük, hogy az 1., 2., 4., 5., 7., 9., 11. és 12. pont a márciusi ifjak pontjai között nem szerepel. Ezek a pontok voltak azok, amelyekért nem lelkesedett mindenki, mert az addigi társadalmi és gazdasági rend lerombolását látták bennük — a követelmények átgondolása nélkül. Különösen éles tiltakozást váltott ki a

polgári, városi lakosságban a céhek eltörlésére irányuló követelés, amely, az ipar addig legjobbnak ismert életformája volt, mert ipari zárt számot és az iparosoknak megfelelő árakat s ezzel tisztességes megélhetést biztosított. Talán ez volt az oka annak, hogy a márciusi ifjak nem követelték a céhek eltörlését. Ezzel szemben Ausztria zsarnoksága és kizsákmányoló politikája ellen fel volt háborodva mindenki, leginkább — nyelvre és nemzetségre való tekintet nélkül — a városi iparos polgárság, melynek érdekeit legjobban sértette az osztrák ipar és kereskedelem javára törvénytelenül intézményesített sok mindenféle jogtalan kedvezmény. Ausztria ellen tehát a pesti polgárság is lelkesen szállt síkra és tüntetett, sőt ha kellett, ragadott fegyvert. A céhek a városi lakosságnak voltak kedvelt intézményei, azok ellen a vármegyéknek volt kifogásuk. A város és a vármegye ellentéte tükröződik a kétféle tizenkét pontban.

Klauzál Gábor, az első magyar felelős minisztérium gazdasági minisztere, nem törölte el a céheket, hanem azokat megfelelő átszervezéssel fentartani törekedett. A szabadságharc bukása után azonban az osztrák abszolút kormánynak egyik legelső intézkedése volt, hogy a céheket megsemmisítette és az úgynevezett szabadságot ipart vezette be, melyet azután 1872: VIII. törvényünk fektetett törvényes alapokra és megengedte, hogy mindenki bármely ipart — alig valami kivétellel — szabadon üzhessen. Ezzel szabad teret nyitott a spekulációnak és a pénztőke uralmának, ami a magyar kézművesipar le hanyatlásához vezetett.

A mi korunk az ipar szabadságát nem a korlátlan iparüzésben látja. *Visszakanyarodunk a márciusi ifjakhoz, akik ismerték a magyar iparfejlesztés körül folytatott óriási küzdelmeket, ismerték a nemzet egyéb érdekeit is, s az iparvédő intézményeit lerombolni nem kívánták. Az iparüzésnek — a zsidótörvényben megszabott korlátokon kívül — ma általános nemzeti és különös ipari érdekből két föltételét szabjuk: egyik a képesítés, másik a becsületesség. Mind a két követelmény a közérdeket szolgálja, mert a közönség kiszolgálása megfelelően csak hozzáértő és becsületes iparos által remélhető. S, ezt a két föltételt minden iparos megszerezheti, azoktól elzárva senki sincs. Mindenki tanulhat és mindenki lehet becsületes. Az ipari szabadságot ma abban látjuk, hogy mindenki számára lehető e követelményeknek megfelelni. Ezzel szemben viszont gondoskodik az állam arról, hogy a követelményeknek megfelelő iparos megélhetését, boldogulását tőle telhetőleg biztosítsa s ne engedje meg, hogy illetéktelen elemek csak azért, mert pénzük van, vagy fokozott kereskedelmi szellem él bennük, az iparosnak árthassanak.*